

Stavovi studenata o ulozi medija na stranojezičnu komunikacijsku kompetenciju djece rane i predškolske dobi

Selar, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:578251>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-12**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Nikolina Selar

**Stavovi studenata o ulozi medija na stranojezičnu komunikacijsku
kompetenciju djece rane i predškolske dobi**

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

**Stavovi studenata o ulozi medija na stranojezičnu komunikacijsku
kompetenciju djece rane i predškolske dobi**

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Engleski jezik u predškolskom odgoju

Mentor: dr.sc. Morana Drakulić

Student: Nikolina Selar

Matični broj:0299014425

U Rijeci, studeni, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Nikolina Selar

Zahvala

Zahvaljujem se svojoj mentorici doc. dr.sc. Morani Drakulić bez čije pomoći, strpljenja i suradnje ne bih uspjela napisati ovaj rad.

Zatim se zahvaljujem svojim roditeljima i obitelji koji su mi pružali podršku i motivaciju u teškim trenucima te se zajedno sa mnom veselili u onim dobrim.

Također se zahvaljujem svojem dečku, koji je bio uz mene svakog trenutka studiranja i vjerovao u mene kada ja nisam.

Na kraju, ali ne manje važno, veliko hvala mojim prijateljicama i kolegicama s fakulteta na svim divnim trenucima na fakultetu i izvan njega. Hvala na svakom razgovoru, tješnju i smijehu, uz vas je ovaj period bio lakši i ljepši.

Sažetak

Kod usvajanja stranog jezika u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja odgajatelji koriste mnoga sredstva kao pomoć u odgojno-obrazovnom procesu, jedno od tih sredstava su i mediji. U ovome radu istražuju se stavovi studenata 3. godine studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje o utjecaju medija na razvoj stranojezične komunikacijske kompetencije djece rane i predškolske dobi. Na početku samoga rada opisan je proces usvajanja materinskog i stranog jezika te usvajanje stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi i prednosti istog. Također opisuje se važnost stavova kod učenja stranog jezika te se detaljnije pojašnjavaju definicije određenih medija te uloga istih u odgojno-obrazovnome procesu. Rezultati istraživanja prikazani su na način da se izdvajaju pozitivni i negativni učinci medija.

Ključne riječi: strani jezik, rana i predškolska dob, mediji

Summary

When acquiring a foreign language in early and preschool education, educators use various means as aids in the educational process, and one of these means is media. This thesis explores the attitudes of third-year students of Early and Preschool Education Study regarding the impact of media on the development of young children's foreign language communication competence. At the beginning of the thesis, the process of acquiring both the native and foreign language is described, along with the advantages of acquiring a foreign language at an early age. Additionally, the importance of attitudes in learning a foreign language is discussed, and the definitions and roles of specific media in the educational process are elaborated upon. The research results are presented by highlighting the positive and negative effects of media.

Key words: foreign language, early childhood and preschool years, media

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Usvajanje jezika	2
2.1. Usvajanje materinskog jezika	5
2.2. Usvajanje stranog jezika	6
3. Usvajanje stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi	8
3.1. Ciljevi usvajanja stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi	8
3.2. Prednosti usvajanja stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi	10
4. Razvoj stranojezične komunikacijske kompetencije	12
5. Stavovi	14
5.1. Stavovi u učenju stranog jezika	15
5.2. Stavovi odgajatelja u kontekstu učenja stranog jezika	16
6. Definicija medija	18
6.1. Vrste medija	18
7. Uloga medija u poučavanju stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi	21
8. Stavovi studenata o utjecaju medija na stranojezične komunikacijske kompetencije djece rane i predškolske dobi	23
8.1. Metodologija istraživanja	23
8.4. Mjerni instrument	24
9. Rezultati	25
10. Diskusija	29
11. Zaključak	30
12. Literatura	31
13. Prilozi	33

1. Uvod

Dijete od rođenja pokazuje želju za usvajanjem jezika i komunikacijom. Prvim plačem dijete šalje poruku svojim roditeljima te započinje svoj proces komunikacije. Njegov put razvoja govora podložan je mnogim faktorima od jezičnog podrijetla, obiteljske i kulturne okoline do okruženja u vrtiću te kasnije školi. Osim materinskog, djeca se od rane dobi susreću sa stranim jezikom. Nadalje, učenje stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi donosi mnoge prednosti za daljnje učenje stranog jezika. Poučavanje stranog jezika u predškolskim ustanovama razlikuje se od poučavanja stranog jezika u školama. Kako bi djeca što uspješnije naučila strani jezik bitno je koristiti razne metode poučavanja, među kojima važno mjesto zauzimaju mediji. Oni mogu biti u obliku digitalnih medija, raznih slikovnica, knjiga ili zvučnih medija.

Ovaj rad na početku će pojasniti način usvajanja materinskog i stranog jezika. Zatim će se dotaknuti stavova te njihovog utjecaja na usvajanje stranog jezika. U posljednjem poglavlju biti će prikazano kratko istraživanje koje prikazuje stavove studenata o utjecaju medija na stranojezične kompetencije djece rane i predškolske dobi, a rezultati će biti analizirani na način da prikazuju pozitivne i negativne učinke medija.

2. Usvajanje jezika

Djeca po rođenju imaju urođenu želju za komuniciranjem. Svaka osoba posjeduje „generator jezika“ (Prebeg-Vilke, 1991:7), urođeni mehanizam koji se pokreće kada dijete počne razumijevati i upotrebljavati jezik koji ga okružuje. Generator jezika nije razvijen po rođenju već se počinje razvijati tijekom prve godine života (Prebeg-Vilke, 1991). Većina djece ima sličan proces jezičnog razvoja. Ono što utječe na različitosti jesu dječji stil učenja, temperament te osobnost djeteta. Ono što također utječe na to kada i kako dijete usvaja jezik su obiteljsko kulturalno te jezično podrijetlo. Svaka kultura ima drukčija jezična pravila kojima dijete treba ovladati. (Apel i sur., 2004).

Kako djeca rastu njihov vokabular se sve više proširuje te su do polaska u školu savladali mnoge jezične strukture te se dobro snalaze u raznim socijalnim i društvenim situacijama. Djeca u predškolskoj dobi također razvijaju metajezičnu svijest, što znači da mogu razumjeti jezik kao objekt nepovezan s kontekstom govora (Lightbown & Spada, 2012).

Odgajatelji u predškolskim ustanovama trebaju poticati govornu kompetenciju djece omogućujući im prostor u kojem će se osjećati prihvaćeno i shvaćeno kako bi se osjećali sigurno govoriti, bez straha od izrugivanja. Kako bi odgajatelji stvorili takvo okruženje trebaju biti svjesni važnosti pozitivnog odgojno-obrazovnog konteksta koji utječe na razvoj govora. Manjak govorne kompetencije kod djece može dovesti do nesigurnosti, straha ili čak i agresivnosti (Velički, 2009).

Mnogi psiholozi su kroz povijest stvarali teorije o usvajanju jezika. Njihove teorije možemo podijeliti na biheviorističku, nativističku te interakcionističku.

Biheviorizam se kao psihološki pristup pojavljuje 1950-ih godine u Sjedinjenim Američkim Državama. Najpoznatiji predstavnik biheviorista jest psiholog B.F. Skinner. Bihevioristi su vjerovali da kada djeca imitiraju jezik koji čuju u svojoj okolini, njihovi pokušaji reproduciranja tog jezika pokazuju pozitivne rezultate. Kao glavne značajke usvajanja jezika, bihevioristi su definirali imitaciju i uvježbavanje (Lightbown & Spada, 2012). Skinner je u svojoj teoriji povezo uporabu govora s poticajem i pokrepljenjem. Teorija se temelji na tome da dijete nešto izgovori te je to poticaj, a zatim slijedi potkrepljenje, odnosno odgovor okoline na djetetove potrebe (Stančić i Ljubešić, 1994). Potkrepljenja mogu biti pozitivna i negativna. Kod učenja jezika u ranoj dobi teže je definirati što će djetetu biti pozitivno, a što negativno potkrepljenje, no ono što je dokazano kao pozitivno potkrepljenje za dijete jest odgovor okoline na njegov

iskaz. Ako okolina ne odgovori na djetetov iskaz, odnosno potkrepljenje je negativno, smanjuje se vjerojatnost da će se poticaj ponoviti (Prebeg-Vilke, 1991). Bihevoristi na usvajanje jezika gledaju kao usvajanje navika, što znači da djeca pri imitiranju jezika dobivaju pozitivnu povratnu informaciju kako bi nastavila imitirati zvukove dok se ne stvori navika korištenja jezika. Iako su bihevoristi imali smislene teorije o usvajanju jezika, nedostajalo im je zadovoljavajuće objašnjenje o usvajanju zahtjevnijih gramatičkih izraza te su zbog toga istraživači nastavili tražiti neke druge teorije (Lightbown & Spada, 2012).

Nativistička teorija nastala je kao reakcija na bihevorističku teoriju. Najpoznatiji predstavnik nativizma jest Noah Chomsky. Chomsky smatra kako se svi jezici temelje na nekim urođenim načelima (Lightbown & Spada, 2012). Chomsky dijete uspoređuje s lingvistom pa dijete kao i lingvist raspolaže s osnovnim podacima o jeziku koji ga okružuje. Ti podatci ulaze u generator jezika te kao rezultat dobivamo sustav jezika za kojeg imamo podatke. Nadalje, svaki govornik prema Chomskome posjeduje jezičnu kompetenciju, odnosno znanje o strukturi vlastitog jezika koji govornika usmjeruje u korištenju jezika (Prebeg-Vilke, 1991). Prema nativistčkoj teoriji svako živo biće je biološki programirano za usvajanje određenog znanja u određenom vremenskom periodu pa tako i za usvajanje jezika. To se naziva hipoteza kritičkog perioda (eng. *Critical Age Hypotesis*). Usvajanje jezika izvan tog vremenskog perioda postaje teže ili čak nemoguće (Lightbown & Spada, 2012). Prema Lennenbergovoj teoriji kritičkog perioda svako dijete može usvojiti osnovne strukture svog jezika do puberteta. Njegova teorija nije potpuna jer u svojem istraživanju nije uključio utjecaj okoline na dijete te djetetov spoznajni razvoj (Prebeg Vilke, 1991).

Interakcionisti u svojoj teoriji o usvajanju jezika ističu povezanost urođene sposobnosti učenja te poticajne okoline. Ističu kako su nativisti previše usmjereni na krajnji rezultat, odnosno na kompetencije izvornih govornika, zanemarujući razvojne aspekte usvajanja jezika. Interakcionisti usvajanje jezika smatraju još jednim primjerom kako dijete uči iz iskustva. Naglašavaju važnost djetetove okoline gdje je dijete izloženo jeziku te tako zapravo savladava jezik. Također ističu važnost povezanosti kognitivnog razvoja s usvajanjem jezika (Lightbown & Spada, 2012). Psiholog Jean Piaget kao jedan od glavnih predstavnika ove teorije, smatrao je kako se kod djece stvara egocentričan govor zbog ispreplitanja kognitivnog i socijalnog razvoja. Egocentričan govor djetetu onemogućuje da sagleda potrebe i poglede drugih. Egocentričan govor sadrži ponavljanje riječi i slogova bez društvenih funkcija, monologe koje dijete govori sebi te monologe u kojima dijete ne očekuje odgovor od druge osobe. Piaget je naveo nedostatak socijalne adaptacije kao glavnu karakteristiku egocentričnog govora. Kako bi

dijete samostalno razumjelo svijet oko sebe treba preći kroz određene razvojne faze: senzomotorička, predoperacionalna, faza konkretnih operacija, faza formalnih operacija.

Piaget razvoj govora povezuje s razvojem mišljenja-da bi razumjelo određeni pojam, dijete mora biti na određenoj kognitivnoj razini da pojam može razumjeti temeljem vlastitog iskustva. Kada to povežemo s razvojem jezika možemo reći da dijete treba doseći određenu kognitivnu razinu kako bi savladalo određena jezična područja (Prebeg-Vilke,1991).

Lav Vygotsky složio se s Piagetom oko postojanja egocentričnog govora, no drukčije ga definira. Prema njemu egocentričan govor ima socijalnu funkciju te pokazuje djetetovo mišljenje. Kao prvu funkciju govora ističe priopćavanje, društveno povezivanje te je taj govor socijalan. Kasnije, djetetov socijalni govor se dijeli na egocentričan i komunikativan. Na temelju egocentričnog govora nastaje djetetov unutrašnji govor koji je temelj njegovog mišljenja. Vygotsky smatra egocentričan govor vrlo bitnim jer predstavlja prijelaz s vanjskog govora prema unutarnjem koji je zapravo misao (Prebeg-Vilke, 1991). Savladavanje prvog jezika u drugoj godini života Vygotsky smatra velikim pomakom u djetetovu kognitivnom razvoju. Djetetova okolina i ljudi u njoj imaju veliku ulogu u razvoju djetetova učenja. Dijete uči kroz socijalni kontekst te pod utjecajem ljudi u okolini. Na primjeru zone proksimalnog razvoja Vygotsky objašnjava kako dijete uz poticajnu okolinu može učiniti više no što bi učinilo samostalno (Cameron, 2001).

Navedene teorije javljale su se kao reakcija jedna na drugu. Svaka od njih imala je neke prednosti i nedostatke te pokušala objasniti ono što prethodna teorija nije. Važno je istaknuti da usvajanje jezika ne ovisi o samo jednom aspektu poput kognitivnog razvoja djeteta ili okoline koja ga okružuje već ovisi o svim tim aspektima zajedno.

Učenje jezika mnogo je složenije od učenja pravila ili gramatike, jer djeca trebaju savladati i ponašanje u određenim situacijama. Zato, kada promatramo razvoj jezika kod djece trebamo ga sagledati u okviru lingvističkog, društvenog i kognitivnog konteksta te promatrati interakciju tih triju područja (Prebeg-Vilke, 1991).

2.1. Usvajanje materinskog jezika

Dijete od rođenja ima predispozicije za učenje govora, odnosno posjeduje anatomske i glasovne mogućnosti kako bi naučilo glasove bilo kojeg jezika. Kako bi se to realiziralo bitna je interakcija djeteta i socijalne okoline. Djetetovo usvajanje materinskog jezika može se prikazati kroz dva razdoblja: predverbalno i verbalno (Starc i sur., 2004).

U predverbalnom razvoju koje traje od rođenja do prve riječi sa smislom, stvaraju se preduvjeti za kasniji razvoj jezika. Ono započinje fazom kričanja gdje se dojenče u prva dva mjeseca glasa krikom ili plačem. Djetetovo prvo glasanje je spontano i refleksno te izražava fiziološko stanje djeteta, odnosno ugodu ili neugodu. Tijekom drugog mjeseca dijete počinje proizvoditi jednostavne vokalne zvukove čime ulazi u fazu gukanja. Dijete gukanjem za razliku od ranijeg glasanja, iskazuje ugodu. Kada okolina na djetetovu gutanje reagira pozitivnom reakcijom dijete će početi češće gukati u njihovoj prisutnosti. Dijete tako razvija svijest o izmjeni redoslijeda kao načina verbalnog odnosa s drugima. Sluh je jedan od bitnih aspekta razvoja govora. Vrlo je bitan napredak u slušnoj osjetljivosti koji se događa u prve dvije godine djetetova života. Dijete je tada osjetljivo na karakteristike zvukova koje su važne za percepciju govora (Starc i sur., 2004).

Oko šestog mjeseca dijete ulazi u fazu slogovanja, gdje spaja nekoliko jednakih slogova koje zatim ponavlja. Djetetova proizvodnja glasova u ovome razdoblju sve više je vezana uz funkciju komunikacije. U dobi od 10. mjeseca dijete sve više ponavlja glasove materinskog jezika te kako se približava prvoj godini sve manje ponavlja slogove u nizu, a počinje kombinirati glasove koji zvuče kao artikulirane riječi. Dok dijete stigne do kraja predverbalnog razdoblja savladalo je važne funkcije koje mu omogućuju da lakše savlada materinski jezik poput intonacije i ritma (Starc i sur., 2004).

Verbalno razdoblje započinje nastankom prvih riječi između 10. i 15. mjeseca djetetova života. Prve riječi su dvosložne imenice, no prema sadržaju mogu biti cijeli iskazi koji mijenjaju značenje ovisno o situaciji. Takvi izrazi nazivaju se holofraze- rečenice od jedne riječi. Dijete uz holofraze koristi geste i mimiku te tako vrlo uspješno komunicira sa svojom okolinom. Krajem druge godine dijete formira svoju prvu rečenicu koja je najčešće od dvije riječi. Nakon pojave prve rečenice dijete počinje savladavati gramatiku te napreduje u razvoju govora. S oko tri i pol godine dijete upotrebljava sve vrste riječi, formira rečenice od tri i više riječ, vlada osnovnim govornim disanjem te primjenjuje većinu gramatičkih pravila te možemo reći da je

u toj dobi savladalo osnovu materinskog jezika. u ovoj fazi dijete govor koristi u komunikaciji s odraslima, govorom prati ono što radi i govori o onome što će raditi, na taj način govor upotrebljava i u svrhu planiranja. U četvrtoj i petoj godini dolazi faza dječjih pitanja pa tada govor dobiva ulogu u spoznajnom razvoju. Vrlo je bitno da odrasli ne zanemaruju dječja pitanja već odgovaraju na njih, proširujući tako spoznaje djeteta, razvijajući mu znatiželju. Nadalje, kako se dijete približava 6. i 7. godini artikulacija glasova ostaje čišća, a dijete počinje koristiti sve vrste riječi te je savladalo gotovo sve vrste rečenica. Kada krene u školu dijete će krenuti učiti pisani jezik, a dobar glasovni govor je preduvjet za učenje pisanog jezika. Iako u ovome razdoblju dijete završava s usvajanjem određenih jezičnih komponenta, ono tijekom cijelog života bogati svoj rječnik te razvija svoju kulturu govorenja i pisanja (Starc i sur., 2004).

2.2.Usvajanje stranog jezika

Na samome početku potrebno je objasniti razliku između usvajanja i učenja stranog jezika. Usvajanjem se smatra prirodno ovladavanje jezikom u kojem se pozornost ne usmjerava na jezične oblike. To je nesvjestan, prirodan proces koji se odvija u prirodnim komunikacijskim situacijama te dovodi do tečnog korištenja stranim jezikom. Učenje obuhvaća nadgledanje i praćenje usvajanja stranog jezika te ispravljanja govornikovih grešaka- to je svjestan proces koji se odvija u osmišljenim situacijama s ciljem točnog ovladavanja stranim jezikom (Jelaska, 2007).

Usvajanje stranog jezika možemo podijeliti na određene faze isto kao i usvajanje materinskog jezika. Stephen Krashen i Tracy Terrel prvi su definirali faze usvajanja stranog jezika u svojoj knjizi „The Natural Approach“ 1983.godine: fazu tihog perioda ili predprodukcije, fazu rane produkcije, fazu nastanka govora, fazu posredne tečnosti i fazu napredne tečnosti.

Faza tihog perioda tj. predprodukcije traje od 0 do 6 mjeseci te se naziva fazom tihog perioda jer u tome vremenu dijete neće izgovarati riječi koje čuje već će pratiti informacije koje dobiva te neverbalnom komunikacijom komunicirati s odraslima.

Faza rane produkcije traje od 6 mjeseci do godinu dana te dijete tada koristi fraze koje su najčešće od jedne do dvije riječi, izraze poput da i ne, imena te fraze koje se često koriste. Također dijete može složiti rečenice koje su u sadašnjem vremenu.

Faza nastanka govora traje od 1 do 3 godine, u ovoj fazi dijete formira i izgovara jednostavnije rečenice, no one su često gramatički netočne. Kontinuiranim učenjem dijete uči iz svojih

grešaka te počinju smislenije slagati rečenice. U fazi posredne tečnosti koja traje od 3 do 5 godine dijete koristi u razgovoru dugačke kompleksne rečenice te ima izvrsno razumijevanje jezika, a gramatičke greške mu se smanjuju. Naposljetku je faza napredne tečnosti gdje dijete pokazuje izvrsno znanje i korištenje jezika te ima skoro pa izvornu razinu tečnosti jezika (Hill i Flynn, 2006).

Svakodnevne životne situacije koje su prirodne važne su za usvajanje stranog jezika. U takvim situacijama može se ostvariti velik broj interakcija i komunikacije s odgajateljem, djecom te drugim osobama. Djeca tada mogu vidjeti i neverbalne znakove, koji im ukazuju na kontekst te značenje govorenog. Kada djeci omogućimo svakodnevno obilno jezično okruženje, nudeći im kvalitetne pjesmice, brojalice, priče na stranome jeziku biti će u prilici čuti, a tada i naučiti gotove jezične fraze. Kasnije će djeca te fraze početi upotrebljavati u svojim rečenicama na stranome jeziku (Silić, 2007).

Kako bi učenje stranog jezika u predškolskim ustanovama bilo što uspješnije, odgajatelj treba prikladno pripremiti prostor za učenje. Prostor bi se trebao temeljiti na otvorenom konceptu bez odvajanja ili zatvaranja kako bi djeca mogla biti na okupu te kako bi mogla vidjeti što se događa u drugim dijelovima sobe. Nadalje, kako bi odgajatelj izbjegao odbojnost i strah djece prema novome jeziku, preporuča se na početku što više koristiti materinski jezik dok djeca ne prođu prilagodbu na strani jezik. Na početku će odgajatelj djeci davati kratke i jasne upute, koristiti jednostavne rečenice, koje će djeca moći ponoviti. Kasnije će djeca postati sigurnija i sposobnija te će se samostalno sve više služiti stranim jezikom (Koporčić i sur., 2023).

3. Usvajanje stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi

3.1. Ciljevi usvajanja stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi

Roditelji sve više pokazuju interes za uključivanjem svoje djece u programe ranog učenja stranog jezika. Polaze od toga kako će njihovoj djeci usvajanje jezika koji nije prvi jezik omogućiti prednost u budućnosti za njihov društveni te poslovni život. Nadalje globalizacijom svijeta roditelji žele svojoj djeci pružiti mogućnost proširivanja znanja i otvaranja umova.

Rano učenje stranog jezika djeci omogućuje razvijanje svoj individualnih vještina, stjecanje višejezične svijesti te poboljšanje jezičnih vještina. Također pozitivno utječe na dječji emocionalni, socijalni, kognitivni razvoj koji se razvija izlaganjem stranom jeziku, a da se pritom uzimaju u obzir dječje potrebe i interesi. Kod ovakvog poučavanja stranog jezika s ciljem da djeca shvate da postoje i drugi jezici osim njihovog, povećanjem interesa i znatiželje za drugim kulturama, otkivanja sličnosti i razlika između drugih jezika, važno je da poučavanje nije nekakav formalan proces. Djeca se trebaju moći slobodno izražavati bez straha i pritiska. Djecu se također treba upoznati s jezikom koji je obavezan u kurikulumu osnovne škole koju će polaziti. Kako bi se kvalitetna odgojno-obrazovna praksa ostvarila vrlo je bitno da osoblje bude kvalitetno i educirano te da se odgojno-obrazovni proces provodi u skladu s ciljevima ranog učenja stranog jezika (European Commission, 2011).

Europska komisija je 2011. godine objavila priručnik pod nazivom „Language learning at pre-primary school level: making it efficient and sustainable a policy handbook“ u sklopu Strateškog okvira za europsku suradnju u obrazovanju i obuci. Na temelju akademskih istraživanja te primjera dobre prakse, navode slijedeće ciljeve za usvajanje stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi:

- Poticanje interkulturalne svjesnosti- na taj način podiže se svijest o raznolikosti jezika i kultura, potiče se poštovanje te interkulturalnost
- Poticanje djetetovog osobnog razvoja- korištenje aktivnosti koje su usmjerene na podizanje svijesti o različitim jezicima koje će doprinijeti razvoju općih kompetencija i vještina djece
- Poticanje cjeloživotnog učenja- treba težiti jednakosti pristupa, uskladiti ciljeve te osigurati kontinuitet u prijelazu iz predškolskog u osnovno školstvo

- Upoznavanje djeteta sa stranim jezikom koji će biti dio školskog kurikulumuma

Kako bi se ovi ciljevi ostvarili vrlo je bitno stvoriti okruženje koje će podržati učenje stranog jezika od rane dobi (European Commission, 2011).

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje ističe važnost učenja stranog jezika u ustanovama ranog odgoja i obrazovanja u adekvatnim uvjetima:

„Dijete rane i predškolske dobi strani jezik uči u poticajnome jezičnom kontekstu, u igri i drugim za njega svrhovitim aktivnostima. Za to je najprimjereniji situacijski pristup učenju, koji djetetu omogućuje upoznavanje, razumijevanje i smisleno korištenje stranoga jezika u nizu različitih aktivnosti i situacija. Poučavanje stranoga jezika ne provodi se posebno oblikovanim metodičkim postupcima, nego je strani jezik utkan u svakidašnje odgojnoobrazovne aktivnosti vrtića. Razvoju ove kompetencije pridonosi i poticanje međukulturnoga razumijevanja i komunikacije djece s drugim subjektima u odgojno-obrazovnoj ustanovi, kao i s onima izvan nje“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014: 13).

Kako bi se ciljevi usvajanja stranog jezika u ranoj dobi mogli promicati u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja bitno je da odgajatelji budu kompetentni, da posjeduju kompetencije fleksibilnosti, otvorenosti, sposobnosti poštivanja i prihvaćanja, dobro poznavanje vlastite, ali i drugih kultura (Hercigonja, 2017).

Odgajatelji i učitelji koji će poučavati strani jezik u predškolskim ustanovama mogu se susresti s djecom različitog kulturnog i etničkog podrijetla te je zato vrlo bitno da dobivaju adekvatnu edukaciju o tome kako promicati prihvaćanje u učionici te kako djeci različitog vjerskog, kulturnog, jezičnog podrijetla dati što bolju edukaciju te im omogućiti da se osjećaju prihvaćeno i sigurno.

3.2.Prednosti usvajanja stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi

Kao što je ranije spomenuto sve je izraženija potreba za ovladavanjem stranih jezika zbog globalizacije društva, mogućnosti komunikacije s ljudima iz drugih dijelova svijeta te radi stjecanja interkulturalne svjesnosti.

Mnogi lingvisti smatraju kako bi sa učenjem stranog jezika trebalo započeti od najranije dobi, već prije šeste godine obzirom na to da djeca predškolske dobi imaju sposobnost oponašanja izgovora te će tako zapravo savladati što prirodniji naglasak stranog jezika. Kod učenja stranog jezika u institucijama poput dječjih vrtića vrlo je bitno da odgajatelj ili učitelj engleskog jezika stvara situacije u kojima će djeca svakodnevno moći komunicirati na stranome jeziku, da stvori okruženje koje će biti poticajno i bogato sredstvima, tako da stvori želju za istraživanjem, razvojem mašte, igrom te potiče svakodnevnu komunikaciju na stranome jeziku. Vrlo je bitan kontinuitet u savladavanju stranog jezika jer kako djeca vrlo brzo mogu nešto zapamtiti, mogu i zaboraviti. Ranim učenjem stranog jezika djeca razvijaju interkulturalnu osvještenost te razvijaju pozitivne stavove prema drugim narodima i kulturama. To utječe na njihov odrasli život gdje je vjerojatnije da će biti tolerantnija (Silić, 2007).

Postoje razlike u usvajanju stranog jezika kod djece i odraslih. Osim što to može biti kulturna razlika također se razlikuju njihovi stavovi o učenju. Djeca će prije nego odrasli koristiti strani jezik i slobodno se njime služiti bez straha od pogreške koje većina odraslih ima. Nadalje, djeca su kroz medije poput računala, televizije, video igrice svakodnevno izložena stranom jeziku što utječe i na njegovo usvajanje te je ono brže i efektivnije (Lightbown & Spada,2012).

Kada se govori o usvajanju stranog jezika u predškolskoj dobi često se nailazi na termin hipoteze kritičnog razdoblja. Pojam hipoteze kritičnog razdoblja podrazumijeva vrijeme u djetetovu životu kada bez ikakvih poteškoća usvoji drugi ili strani jezik te su njegove sposobnosti nalik izvornom govorniku. Ova teorija seže još u doba Chomskog i nativista, a mnogi znanstvenici pokušali su otkriti od kada do kada traje period kritičnog razdoblja. Penfield i Roberts smatraju kako je za dijete najefikasnije da usvoji strani jezik u periodu do devete godine, zbog toga što mozak u tom periodu ima veliku plastičnost te će tada dijete jezik usvojiti do razine izvornog govornika. Znanstvenici koji podržavaju hipotezu kritičnog razdoblja smatraju da se usvajanje jezika kod djece događa nesvjesno poput usvajanja materinskog jezika. Nadalje, Krashen smatra kako kada se drugi jezik usvaja u periodu prije puberteta, način usvajanja biti će sličan procesu usvajanja materinskog jezika, dok to nije slučaj ako se strani jezik usvaja nakon puberteta. Također, strani jezik kada se usvaja prije razdoblja puberteta

može se usvojiti bez formalnog poučavanja dok usvajanje stranog jezika u odrasloj dobi zahtjeva formalan oblik podučavanja (Glavaš, 2022).

Ono što također utječe na usvajanje jezika kod djece jest motivacija. Motivacija može biti unutarnja i vanjska. Na primjer ako se dijete želi identificirati s roditeljem koji ima drukčiji materinski jezik imati će pozitivnu, unutarnju motivaciju za učenjem tog jezika. Djeca rane i predškolske dobi najčešće su intrinzično motivirana za usvajanje stranog jezika te se uključuju u aktivnosti učenja stranog jezika jer im predstavljaju zadovoljstvo. Odrasli, osim intrinzičnim, često su motivirani i ekstrinzičnim motivima poput ocjena, nagrada, boljih mogućnosti kod zaposlenja (Prebeg-Vilke, 1991).

Učenje stranog jezika u ranoj dobi pruža mogućnosti koje u kasnijoj dobi nemamo upravo zbog specifičnosti učenja djece rane i predškolske dobi te je zbog toga s učenjem stranog jezika najbolje započeti što prije. Kako bi učenje bilo što uspješnije bitno je osigurati niz preduvjeta, poticajno okruženje, sigurnost te pružiti djetetu motivaciju kako bi razvilo pozitivan stav prema savladavanju stranog jezika.

4. Razvoj stranojezične komunikacijske kompetencije

Silić (2007.) ističe da kako bi dijete zainteresirali za učenje stranog jezika trebamo slijediti prirodni proces učenja. Na početku treba stvoriti ugodno okruženje, u kojem će se dijete osjećati sigurno iskazati svoje osjećaje i potrebe, a zatim se u sklopove igara uključuju dijalozi na stranome jeziku. Informacije koje pružamo djeci trebaju biti njima važne te u skladu s njihovim iskustvima i razvojem, a aktivnosti koje odgajatelj planira trebaju poticati samostalnost te pozitivne osjećaje prema učenju.

Procesu učenja stranog jezika treba pristupiti slično kao procesu učenja materinskog jezika. Na samome početku učenja stranog jezika bilo bi dobro krenuti od konkretnih radnji, korištenja djeci bliskih predmeta i situacija koje su dio njihove svakodnevice u dječjem vrtiću. Svakodnevne životno praktične situacije vrlo su važne za učenje jezika bilo to materinskog ili stranog. One su prirodne te se u njima mogu pronaći mnogi izvori učenja. To mogu biti situacije presvlačenja djeteta, uzimanje igračaka, pospremanje istih, zadovoljavanje higijenskih i zdravstvenih potreba i sl. kroz takve situacije dijete ostvaruje interakciju i komunikaciju s odgajateljem i drugom djecom gdje dijete osim verbalne koristi i neverbalnu komunikaciju, koja mu pomaže za razumijevanje izgovorenog. Odgajatelj treba stalno pružati povratne informacije djetetu u raznim komunikacijskim situacijama, time pomaže djetetu u učenju stranog jezika i napredovanja u istome. Djeci bliske situacije olakšavaju im učenje stranog jezika zbog lakšeg pronalaska smisla, razumijevanja te čestog ponavljanja govorenih iskaza na stranome jeziku (Silić,2007).

Prostor u dječjem vrtiću daje nam mnogo informacija o aktivnostima, utječe na kvalitetu igre, učenja te mnoge druge procese vezane uz odgoj i razvoj djeteta. Prostor bi trebao biti prozračan, otvoren, fluidan te treba omogućiti djetetu da zadovolji svoju želju za samostalnom igrom, ali i interakcijom s drugom djecom. odgajatelj treba težiti tome da stvori djetetu blisko i ugodno okruženje, stvori uvjete gdje će se razvijati želja za komunikacijom na stranome jeziku u životnim situacijama i u igri. Također je bitno djeci osigurati vrijeme u kojem mogu slušati, komunicirati i igrati se koristeći strani jezik, što znači da treba iskoristiti svaki trenutak kao trenutak poučavanja u djeci što prirodnijim situacijama. Odgajatelj djetetu treba omogućiti i poticati govorno stvaralaštvo na stranome jeziku. Kao pomoć u odgojno-obrazovnom procesu može koristiti razne alate, poput pjesma i brojalica. Putem pjesma i brojalica djeca vježbaju izgovor raznih glasova, ali i slušaju i opažaju jezične strukture te bogate svoj vokabular. Takva vrsta medija bliska je djetetu, a sama igra pomoći će djetetu da se oslobodi straha te će se ono

radije igrati i sudjelovati u aktivnostima koje uključuju strani jezik. Istraživanja pokazuju kako djeca koja sudjeluju u aktivnostima koje uključuju pjesme i brojalice pokazuju širok raspon vokabulara te se lakše izražavaju. Brojni drugi mediji također mogu doprinijeti kvaliteti poučavanja stranog jezika u dječjim vrtićima. (Silić,2007.)

Možemo zaključiti kako je za stjecanje govorne kompetencije na stranome jeziku vrlo važno za dijete stvoriti sigurno okruženje koje će mu biti prirodno i u kojem neće osjećati strah od komunikacije na stranome jeziku. Osim fizičkog okruženja važno je i ono socijalno, odnosno odnos odgajatelja prema djetetu te mogućnost komunikacije između djece međusobno.

5. Stavovi

Pojam stava koristi se vrlo raznoliko i neprecizno u svakodnevnom govoru jer je to „konstrukt“ kojim se upućuje na određene mentalne procese neke osobe. Temeljem toga socijalni psihozi pokušali su odgovoriti na pitanje što su stavovi uz pomoć dva pristupa: strukturalni te funkcionalni (Pennington, 1997).

Strukturalni pristup temelji se na strukturi stavova, a temelji se na vezi s uvjerenjima, vrijednostima, namjerama i ponašanjem. Ovi odnosi odražavaju afektivne, kognitivne i konativne sastavnice stavova. Kognitivna komponenta odnosi se na uvjerenja, afektivna na vrijednosti te konativna na ponašanje obzirom na objekt stava. Temeljem definicije Newcomba da su „stavovi naučena sklonost reagiranju na dosljedno povoljan ili nepovoljan način s obzirom na dani objekt“ (Pennington,1997:85) možemo uočiti četiri važna aspekta stavova. Stavovi su naučeni kroz iskustvo, čine ljude sklonima reagiranju na određeni način, podređuju se načelu dosljednosti i nepovoljan tj. povoljan način ponašanja odražava evaluativnu sastavnicu stava (Pennington, 1997).

Funkcionalni pristup pojašnjava nam kako stavovi za pojedinca vrše četiri funkcije: funkciju prilagodbe, spoznajnu funkciju, funkciju samoizražavanja i funkciju obrane ega. Funkcija prilagodbe odnosi se na to koliko stavovi nekoj osobi dopuštaju da postigne određeni cilj te pritom izbjegne neugodu. Spoznajna funkcija odnosi se na one informacije koje osoba posjeduje o fizičkom i društvenom svijetu. Funkcija samoizražavanja odnosi se na potrebu pričanja stvari o sebi drugim osobama tako da te osobe budu svjesne onoga što osjećamo, u što vjerujemo te što nam je vrijedno. Funkcija obrane ega preporuča kako stavovi mogu poslužiti kao vrsta obrane od sebe ili drugih ljudi (Pennington, 1997).

Gardner ističe tri bitne komponente stava: afektivna, bihevioralna i kognitivna. Afektivna komponenta utječe na naše mišljenje prema određenoj stvari, procjenjujemo je li nešto dobro ili loše. Bihevioralna komponenta odnosi se na akcije koje želimo poduzeti. Kognitivna komponenta stava odnosi se na znanja, činjenice koje imamo u vezi s predmetom stava (Mihaljević Djigunović,1998).

5.1. Stavovi u učenju stranog jezika

Danas se često ističe važnost utjecaja afektivnih faktora na proces učenja. Nakon mnogo provedenih istraživanja, zaključeno je kako su afektivni faktori poput stavova i motivacije važan izvor podataka za teoriju učenja. Afektivni faktori se često suprotstavljaju kognitivnim faktorima, no obje vrste faktora su dio tzv. područja individualnih razlika koje djeluju na učenje jezika. Ti faktori utječu na proces učenja kroz interakciju s kontekstom učenja jezika, a on može biti formalan i neformalan. Kod učenja u formalnom kontekstu kognitivni faktori olakšavaju savladavanje nastavnog materijala, dok afektivni faktori determiniraju reakciju učenika na sredinu u kojoj se jezik uči. U neformalnom kontekstu učenja, samo učenje prvenstveno ovisi o motivaciji učenika, a kasnije su u procesu važni i svi ostali faktori (Mihaljević Djigunović, 1998).

U teoriji učenja jezika smatra se kako su stavovi temelj na kojem se stvara motivacija za učenje. Stavovi su sociopsihološka kategorija te se mijenjaju prema situaciji u zajednici u kojoj se učenik nalazi. Kod učenja stranog jezika učenik može imati negativan stav prema nekom od aspekta učenja, što dovodi do nedostatka motivacije za učenje. Kada to povežemo sa strukturom stava možemo zaključiti kako se afektivna komponenta negativnosti može promijeniti utjecajem na kognitivnu komponentu. Ako učenik ima negativan stav prema učenju stranog jezika jer smatra kako uspjeh u učenju ovisi o talentu te on smatra da ga nema, njegov stav možemo promijeniti tako da ukažemo na važnost motivacije, strategije učenja kod učenja stranog jezika te informiranjem o ljudima koji nisu imali prirodan talent, a postigli su uspjeh u savladavanju stranog jezika, učeniku ćemo omogućiti da promjeni svoja vjerovanja. Takvom promjenom možemo pridonijeti povišenju motivacije za učenjem, a kasnije i uspjehom u samome učenju (Mihaljević Djigunović, 1998).

Stavovi se istražuju najčešće putem kognitivne komponente jer je on najdostupnija za proučavanje, no stavovi se mogu istraživati i putem samopromatranja putem upitnika, učeničkih dnevnika te intervjua. Kod istraživanja stavova i motivacije za učenjem stranog jezika Lambert i Gardner utvrdili su nekoliko grupa stavova koje su vezane uz motivaciju za učenje te čine motivacijske karakteristike učenja. Prva grupa su stavovi prema narodu i zajednici kojih se jezik uči te se ovi stavovi formiraju prije samog učenja jezika. Druga grupa odnosi se na stavove prema samoj nastavi jezika koji se uči, učenju jezika te nastavniku. Ovdje se misli na učenikove osjećaje s konkretnom nastavnom situacijom i njegovu interpretaciju stavova roditelja prema

učenju jezika. Ova grupa također uključuje i strah od jezika i strah od razreda te se svi stavovi ove grupe formiraju tijekom učenja jezika. Treća grupa stavova uključuje stavove koji se odnose na općeniti interes za strane jezike te neke značajke ličnosti učenika, poput etnocentrizma, autoritarnosti, makjavelizma, anomije i potrebe za postignućem (Mihaljević Djigunović,1998).

Horowitz ističe da ako dijete ima negativne stavove i poglede prema nastavi, to može utjecati na njegov uspjeh u učenju, čak i kada se djetetovo zadovoljstvo ne uočava otvoreno. Djetetovi pogledi na nastavu i učenje vrlo su bitni kod formiranja stavova prema učenju stranog jezika. djeca mogu imati određene teškoće pri učenju jer se ne slažu sa nastavnim aktivnostima koje se izlažu na nastavi, tj. određene nastavne aktivnosti ne slažu se s njihovim stavovima i pogledima. Kao rezultat toga mogu imati manjak motivacije potrebne za učenje (Mihaljević Djigunović, 1998). Dörney smatra kako ovi stavovi nemaju bitan utjecaj na motivaciju za učenjem, već bitnijim smatra stavove povezane uz obrazovnu i osobnu razinu procesa učenja (Mihaljević Djigunović,1998).

Ono što također može utjecati na djetetove stavove prema nastavi stranog jezika jest okolina. Osim odgajatelja i roditelja, stavovi vršnjaka utječu na stavove koje dijete formira. Može se dogoditi strah od negativne društvene evaluacije, što onda dovodi do negativnog stava djeteta prema učenju stranog jezika. Ako dođe do ismijavanja djeteta, ono će se početi drukčije ponašati, smanjiti će se njegova aktivnost u jezičnim igrama, a ako se to ismijavanje nastavi može doći i do odustajanja od učenja jezika (Mihaljević Djigunović, 1998).

Prema Gardneru pozitivan stav uz trud, želju da bi se postigao cilj učenja jedan je od glavnih komponenata motivacije za učenje stranog jezika. Kako bi učenje jezika bilo uspješno potrebno je uključiti sve ove tri komponente. Kada se pozitivan stav ukomponira sa željom za učenjem i ulaganjem truda učenik će biti visoko motiviran te će tada biti uspješniji. Zbog toga je vrlo važno kod učenja stranog jezika u obzir uzeti djetetove stavove i želju za učenjem (Mihaljević Djigunović,1998).

5.2.Stavovi odgajatelja u kontekstu učenja stranog jezika

Zbog sve veće prisutnosti stranog jezika u predškolskim ustanovama, potreba za kvalificiranim učiteljima i odgajateljima postala je sve veća. Vrlo je važno da odgajatelji budu kompetentni kako bi kvaliteta poučavanja bila što veća. Obrazovanje odgajatelja za poučavanje stranih jezika

u predškolskim ustanovama, rijetka je praksa u Europi. Neke zemlje poput Francuske i Cipra nude programe koji odgajatelje educiraju u poljima vještine poznavanja stranog jezika te metodologije stranog jezika. Učitelji koji poučavaju strane jezike u predškolskim ustanovama su većinom stručni učitelji stranih jezika koji najčešće nisu upoznati s predškolskim kurikulumom te nemaju mnogo znanja za podučavanje predškolske djece. Idealno bi bilo kada bi odgajatelji budu educirani za poučavanje stranog jezika jer bi tada poznavali i metodologiju poučavanja jezične nastave te bi se strani jezik integrirao u kurikulum vrtića (Fojkar, Skubić, 2017).

Prema istraživanjima, kada je osoba visoko motivirana za učenje stranog jezika, ima otvoren i prihvaćajući pristup drugim kulturama i snažan emocionalni interes za određenu jezičnu skupinu te pozitivnu procjenu učenja, tada je ta osoba integrativno motivirana za učenje jezika. Obzirom na to da se stavovi i uvjerenja o učenju stranog jezika mogu razlikovati temeljem različitih kultura, vrlo je bitno da prije samog uvođenja stranog jezika u ustanove predškolskog odgoja, budu ispitani stavovi odgajatelja prema učenju stranog jezika kako bi integracija programa bila što uspješnija. Djeca velik dio stavova usvajaju od odraslih osoba u svojoj okolini (roditelji, odgajatelji, učitelji), vrlo je bitno da su stavovi tih osoba prema učenju stranog jezika, pozitivni. Odgajatelji bi trebali pokazati svoj pozitivan stav prema učenju stranog jezika što će kasnije utjecati i na djetetovu motivaciju za učenjem (Fojkar, Skubić, 2017). Uloga odgajatelja prepoznata je kao ključna kod formiranja stavova i u održavanju motivacije kod djece rane i predškolske dobi (Mihaljević-Djigunović, 1998).

6. Definicija medija

Pri definiranju medija treba se uzeti u obzir postoje mnoga razna tumačenja ovisno o tome tko ih tumači. Jedan od glavnih zadataka medija jest prenošenje različitih vrsta informacija javnosti. Krajem 20. i početkom 21. stoljeća dogodio se velik razvoj medija, ponajviše elektroničkih. Za to su zaslužne društvene te humanističke znanosti kao i društvene okolnosti toga vremena. Vladimir Biti izdvojio je četiri načina definiranja medija: (Jurčić, 2017).

1. „U fiziologijskome smislu, kad medij označava komunikacije: auditivni, vizualni, taktilni, olfaktivni te njihov međusobni odnos (Intermedijalnost)
2. U fizičkome smislu, kada medij znače tvar pomoću koje se izražava neka nova poruka; jezik, ton i boja
3. U tehnologijskome značenju, u kojem medij označava sredstvo posredovanja između znakovne proizvodnje i potrošnje
4. U sociološkome, u kojem je medij shvaćen kao institucijsko-organizacijski okvir komunikacije pa se govori o politici, gospodarstvu, znanosti, odgoju. Na taj se način pojava medija donekle izjednačava s pojmom diskursa. Ovo je šire, ali ipak moguće tumačenje“ (Jurčić,2017:129).

6.1. Vrste medija

Fiske (1982) razlikuje tri vrste medija: prezentacijske (lice, glas, tijelo), reprezentacijske (fotografije, knjige, slike) i mehaničke (radio, televizija, telefon). Prezentacijski mediji ograničeni su na trenutni trenutak jer je medij sam komunikator, reprezentacijski medij koristi se kulturnim i estetskim konvencijama kako bi se stvorila komunikacijska djela, mehanički mediji kombinira te odašilje prezentacijske i reprezentacijske medije (Jurčić,2007).

Za potrebe ovog rada detaljnije će biti pojašnjeni slijedeći mediji: televizija, radio, računalo te slikovnica.

Televizija je audiovizulani medija jer kombinira zvuk i sliku. To je medij za kojim ljudi provode mnogo vremena od same njegove pojave. Ono što je televiziju razlikovalo od medija poput radija i novina, jest živa slika te prikaze događaja koji su se zaista dogodili (Car,2010). Današnja djeca od malena su okružena digitalnim medijima pa tako i televizijom. Upravo utjecaj televizije na dječji razvoj glavni je cilj mnogih istraživača. Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba provela je 2017. godine istraživanje o navikama djece predškolske dobi u

Hrvatskoj pred malim ekranima. Zaključili su da gotovo sve obitelji s malom djecom posjeduju televizor te je to razlog zbog kojeg djeca predškolske dobi često gledaju televiziju (95,5 % radnim danom; 97,2 % vikendom), a 4 od 10 djece predškolske dobi televiziju je počelo gledati prije navršene druge godine života. Ono o čemu ovise navike djece kod upotrebe medija poput televizije jesu roditelji te je bitno da budu uključeni na način da sa svojom djecom razgovaraju o sadržajima gledanja (Bistrić, 2021).

Radio je također jedan od vrsta medija, no manje je popularan od ostalih navedenih te za razliku od televizije sadrži samo zvuk. Od izuma radija njegov cilj bilo je informiranje. Prvi oblici dvosmjernog komuniciranja bile su kontakt emisije u kojima su slušatelji mogli sudjelovati pozivom telefona. Slijedeći pomak bile su razne radio emisije te radio drama, a u današnje vrijeme radio koristi mnoge moderne računalne tehnologije koje utječu na kvalitetu njegova sadržaja (Sapunar, 2000). Kod učenja stranog jezika u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja radio može biti vrlo koristan medij sa širokom primjenom.

Računalo je medij koji je najupotrebljiviji u svakodnevnom životu. Učestalom upotrebom u obiteljima ono postaje sve dostupnije za djecu. Živeći u dobu digitalnih medija djeca sve ranije razvijaju kompetencije i znanja koja su im potrebna za njihovo korištenje. Ako se pravilo koristi, računalo može biti vrlo korisno za djecu rane i predškolske dobi te odgojno- obrazovni proces učiniti zanimljivijim, kreativnijim te pristupačnijim djeci. Na odgojiteljima i roditeljima je da djetetu omoguće pravilnu uporabu računala te da definiraju pravila korištenja računala prije same upotrebe kako bi se izbjegao mogući negativni učinak na socijalni i emocionalni razvoj djeteta (Tatković, Ružić-Baf, 2011).

Slikovnica je skup malenih slika, odnosno ilustracija te je to ono što slikovnici daje karakter. Slikovnice spajaju priču uz sliku te je tekst u slikovnici sveden na minimum, a glavninu nosi sama slika odnosno ilustracija. Neke od osnovnih funkcija slikovnica su:

1. Informacijsko-odgojna- putem slikovnice dijete može dobiti odgovore na pitanja koje si postavlja, ali može dobiti i odgovor na probleme koje do tada nije bilo svjesno. Dijete putem slikovnice postepeno shvaća kako je knjiga izvor znanja.
2. Spoznaja funkcija-dijete uz pomoć slikovnice provjerava svoja znanja i spoznaje o stvarima, odnosima i pojavama
3. Iskustvena funkcija- putem slikovnice dijete dobiva nova znanja o svijetu u kojem živi, također može započeti razgovor o različitim generacijama u njegovoj okolini te njihovim životima

4. Estetska funkcija- slikovnica kod djeteta osjećaj ljepote, izaziva emocije.
5. Zabavna funkcija- dijete se uz slikovnicu može zabavljati i igrati se. Trenutke koje provede s knjigom ne bi smjeli biti dosadni već poticati na zabavu (Javor, 1999).

7. Uloga medija u poučavanju stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi

U današnje vrijeme mediji su djeci svakodnevno dostupni. Postoje mnoga istraživanja o utjecaju medija na djecu, a rezultati se kreću u rasponu od onih koji naglašavaju pozitivne učinke poput poticanja dječjeg jezičnog i društvenog razvoja, do onih koji ističu negativna djelovanja. Rezultati najčešće ovise upravo o odraslima, roditeljima, odgajateljima koji trebaju kontrolirati utjecaj medija na djecu (Silić, 2007).

Televizija je jedan od medija koji se može koristiti kod poučavanja stranoga jezika djece predškolske dobi. Istraživanja su pokazala da u nekim televizijskim emisijama i video-filmovima, govor koji je usmjeren prema djetetu potiče obogaćivanje rječnika te pozitivno utječe na razvoj pred čitalačkih vještina, npr. prepoznavanje slova. To je zbog toga što svaka nova epizoda nudi riječi poznate djeci te više primjera značenja riječi koje su im nove. Izgovor je primjeren načinu percipiranja djeteta što znači da je sporiji. Informacije koje se nude djetetu se više puta ponavljaju, radnje i predmeti prezentiraju se u sadašnjem vremenu, a strukture rečenica su jednostavne. Teme koje se pojavljuju u epizodama su bliske djeci te im pružaju nove informacije koje im mogu biti korisne (Silić, 2007).

Radio, kao medij koji sadrži samo zvuk idealan je za usvajanje govora i naglaska. Upravo zbog toga što je radio auditivan medij, djeca se mogu fokusirati na zvuk bez vizualnih slika koje ih mogu ometati zbog svoje privlačnosti. Također, slušanjem izvornih govornika djeca razvijaju glasovnu osjetljivost što im omogućuje lakše usvajanje i razvoj pred čitalačkih vještina (Salaberry, 2001).

Pjesme i brojalice koje se mogu reproducirati putem radija, ali i ne moraju, također su koristan medij za približavanje stranog jezika djeci predškolske dobi. Djeca na taj način kroz igru vježbaju izgovor raznih glasova, slušaju i uočavaju jezične strukture te bogate svoj vokabular. Kod izbora pjesama treba uzeti u obzir slijedeće kriterije: prikladnost obzirom na sadržaj i dob djece, jednostavna glazbena struktura, primjeren rječnik, korištenje glume, mimike (drugih primjerenih aktivnosti) te primjeren tonalitet (Silić, 2007).

Računalo se u svrhe poučavanja stranog jezika koristi od 1960-ih godina. Neke od prednosti korištenja računala su: individualizacija sadržaja, rad u parovima, grupama, raznolikost resursa, istraživačko učenje s velikom količinom jezičnih primjera, stjecanje računalnih vještina za budućnost te aktivna uloga djeteta. Mogućnosti korištenja računala su velike, najčešće se koriste

programi i aplikacije kroz koje djeca imaju mogućnost snimanja i pohranjivanja svog rada, evaluacije te povratne informacije. Jedan od programa je i Ellis Master Pronunciation putem kojeg djeca mogu vidjeti izvornog govornika, gledaju pokrete usana govornika, sama izgovaraju riječi te ih uspoređuju s originalnim videom. Kompjuterske igrice također mogu biti dobar obrazovni medij jer putem njih djeca mogu razvijati svoje pred čitalačke vještine na stranome jeziku (Warschauer i Healey, 1998).

Slikovnica, koja je prva knjiga djeteta, izuzetno je bitan medij kod usvajanja stranog jezika u predškolskoj dobi. Djeca predškolske dobi koja su savladala vještinom čitanja, korištenjem slikovnice razvijaju govorne vještine, bogate svoj vokabular, vježbaju izgovor i naglasak te koriste aktivno strani jezik. Osim tradicionalne slikovnice, danas postoje i multimedijalne slikovnice koje povezuju slikovnicu i računalo. Pružaju djetetu sliku, zvuk, tekst, animaciju te interaktivnost. Dijete na taj način uči kroz igru, usvajajući ispravan i precizan govor, proširuje vokabular te se aktivno koristi stranim jezikom (Javor, 2000).

8. Stavovi studenata o utjecaju medija na stranojezične komunikacijske kompetencije djece rane i predškolske dobi

8.1. Metodologija istraživanja

Cilj ovog istraživanja jest istražiti stavove studenta 3. godine preddiplomskog studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje o ulozi medija na stranojezičnu komunikacijsku kompetenciju djece rane i predškolske dobi.

8.2. Zadaci i hipoteze istraživanja

Zadatak 1. : Kakav stav imaju studenti prema korištenju medija u svrhu poučavanja stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi?

Hipoteza 1. : Studenti će imati pozitivan stav o korištenju medija u svrhu poučavanja stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi.

Zadatak 2.: Smatraju li studenti da mediji pozitivno utječu na stranojezičnu komunikacijsku kompetenciju djece rane i predškolske dobi?

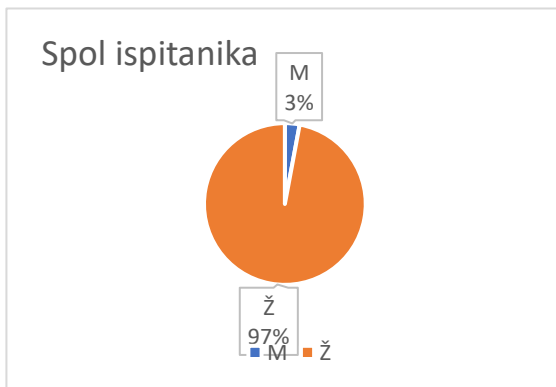
Hipoteza 2.: Studenti će iskazati pozitivan stav o utjecaju medija na stranojezičnu komunikacijsku kompetenciju djece rane i predškolske dobi.

8.3. Uzorak

Istraživanje je obuhvatilo 34 ispitanika te je provedeno u lipnju 2023. godine. Ispitanici su studenti treće godine Učiteljskog fakulteta u Rijeci, smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Dob ispitanika varirala je od 21 godine do 44 godine. U ispitivanju je sudjelovalo 33 ispitanika ženskog spola te 1 ispitanik muškog spola.

Prikaz sudionika po spolu vidljiv je u grafu 1.

Graf 1. Prikaz sudionika po spolu

8.4. Mjerni instrument

Upitnik kojim su se ispitivali stavovi studenata sastojao se od 9 pitanja (Prilog 1). Prva tri pitanja ispitivala su sociodemografska obilježja ispitanika, odnosno spol, dob te godinu studija.

Slijedeća tri pitanja ispitivala su jesu li studenti slušali izborni kolegij Engleski jezik u predškolskom odgoju, te njihove stavove o korištenju medija u edukativne svrhe. Na ova pitanja koristili su se odgovori DA ili NE.

Nadalje, slijedeća dva pitanja odnosila su se na vrstu medija koja se koristi u edukativne svrhe gdje su studenti imali ponuđeno 5 medija, a nakon toga su svoj odabir objasnili.

Posljednje pitanje sadržavalo je 5 tvrdnji, a odgovori na postavljena pitanja procjenjivana su prema Likertovoj skali (1- u potpunosti se ne slažem, 2- ne slažem se, 3- niti se slažem niti se ne slažem, 4- slažem se, 5- u potpunosti se slažem).

9. Rezultati

Rezultati istraživanja obrađeni su u programu Microsoft Office Excel 2016. U nastavku će se, uz pomoć postotaka i grafova, prikazati analiza dobivenih odgovora na anketna pitanja.

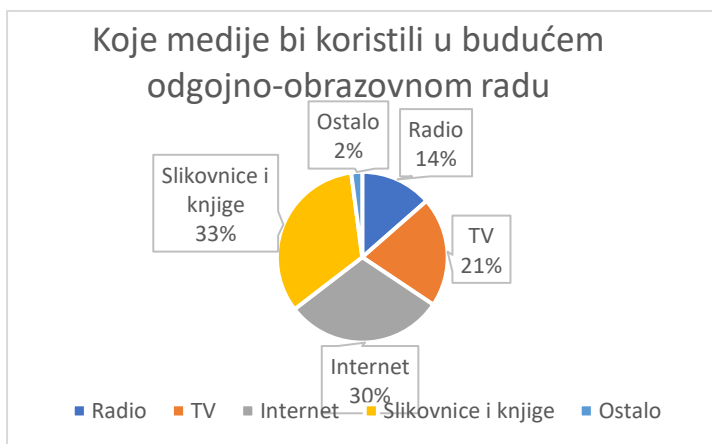
Na pitanje jesu li slušali izborni kolegij Engleski u predškolskom odgoju 71% ispitanik odgovorilo je da, a 29% ne. U kasnije obrađenim odgovorima bilo je vidljivo kako su svi ispitanici koji su slušali kolegij Engleski jezik u predškolskom odgoju iskazali pozitivan stav prema korištenju medija kod poučavanja stranog jezika u dječjim vrtićima. Također su se složili kako mediji doprinose razvoju stranojezične komunikacijske kompetencije. Neki od studenata koji nisu slušali spomenuti kolegij imali su i negativne stavove o utjecaju medija na djecu.

Nadalje je pitanje vezano uz korištenje medija u edukativne svrhe. Na pitanje mogu li se mediji koristiti u edukativne svrhe 100% ispitanika složilo se da se mediji mogu koristiti u edukativne svrhe. Svi ispitanici također su se složili s tvrdnjom da mediji pridonose kvaliteti poučavanja stranog jezika u predškolskom ustanovama.

U slijedeća dva pitanja studenti su imali ponuđeno nekoliko medija (radio, Tv, Internet, slikovnice i knjige) te su birali kojim medijima bi se koristili u budućem odgojno-obrazovnom radu. Najveći dio ispitanika (33%) odlučio se za slikovnice i knjige, zatim za internet (30%), Tv (21%) te najmanje radio (14%). Pod opciju 'ostalo' samo 2% sudionika je odgovorilo videozapise, aplikacije i igre.

Rezultati su prikazani na grafu 2.

Graf 2. Prikaz odabira medija za budući odgojno-obrazovni rad

Neki od odgovora kao objašnjenje na odabrane medije su:

„Smatram da će djeci biti lakše ako vide ili čuju ono što uče.“

„Smatram da svaki medij, ako se kvalitetno iskoristi, može uvelike pomoći djeci u učenju.“

„Smatram da su slikovnice i knjige uvijek dobar i kvalitetan materijal usvajanja znanja, kao i korištenje Tv-a za gledanje edukativnih filmova na određenu temu.“

„Mislim da je važno da djeca imaju priliku što više slušati strani jezik, a slikovnica i knjige su najprikladnije za predškolsku dob te ne može doći do razvoja ovisnosti kao kod nekih drugih medija.“

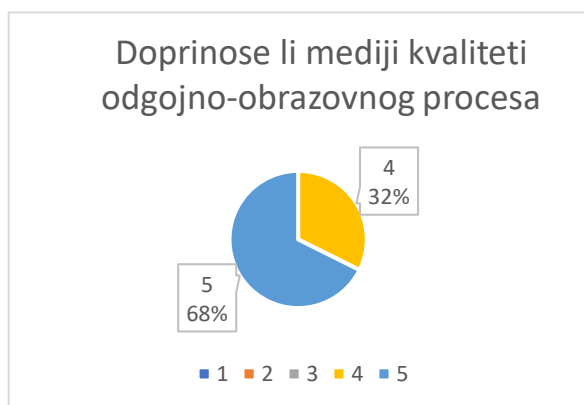
„Smatram da odgajatelj treba kombinirati sve izvore i upoznati djecu s raznim mogućnostima i načinima učenja.“

„Svi mediji su korisni za odgojno-obrazovni rad ako se koriste na adekvatan način, smanjujući negativne utjecaje, a pojačavajući pozitivne.“

Posljednje pitanje sastojalo se od pet tvrdnji na koje su studenti odgovarali izražavajući svoje mišljenje prema Likertovoj skali.

Na pitanje vezano uz pozitivan doprinos medija kvaliteti odgojno-obrazovnog procesa, 32% ispitanika djelomično se složilo a 68% ispitanika se u potpunosti složilo s navedenom tvrdnjom. Iz ovih rezultata možemo vidjeti kako niti jedan ispitanik ne smatra kako mediji imaju negativan učinak na odgojno-obrazovni proces. Rezultati su vidljivi u grafu 3.

Graf 3. Prikaz postotka za tvrdnju 1

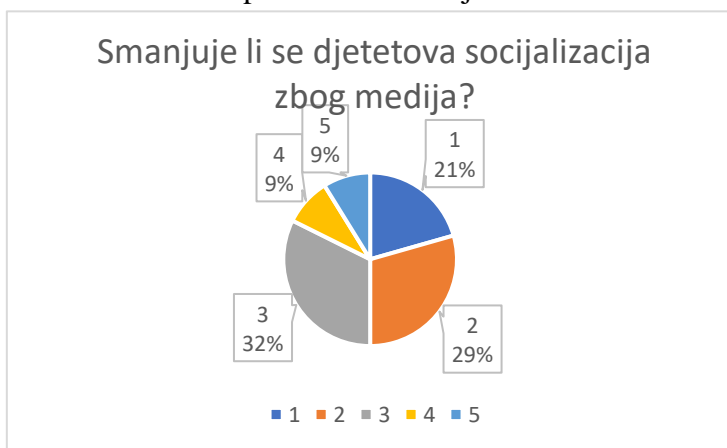

Tvrdnja dva ispitala je slažu li se studenti da se korištenjem medija poboljšava dječja komunikacijska kompetencija na stranome jeziku. Na ovu tvrdnju 6% ispitanika odgovorilo je kako se niti slaže niti ne slaže, 32% se djelomično slaže, a 62% se u potpunosti slaže. Na temelju

rezultata također je vidljivo kako ispitanici smatraju korištenje medija pozitivnim u kontekstu učenja stranog jezika u predškolskim ustanovama.

Nadalje, slijedeća tvrdnja ispitivala je stavove o smanjenju djetetove interakcije s drugom djecom zbog korištenja medija u procesu usvajanja stranoga jezika. Kod ove tvrdnje 9% ispitanika u potpunosti se slaže kako se korištenjem medija smanjuje djetetova socijalizacija s drugom djecom, 9% se djelomično se slaže, 32% niti se slaže niti ne slaže, 29% djelomično se ne slaže te 21% u potpunosti se ne slaže. U ovim rezultatima možemo vidjeti podijeljeno mišljenje među studentima, no većina njih se ne slaže s navedenom tvrdnjom. Rezultati su vidljivi na grafu 4.

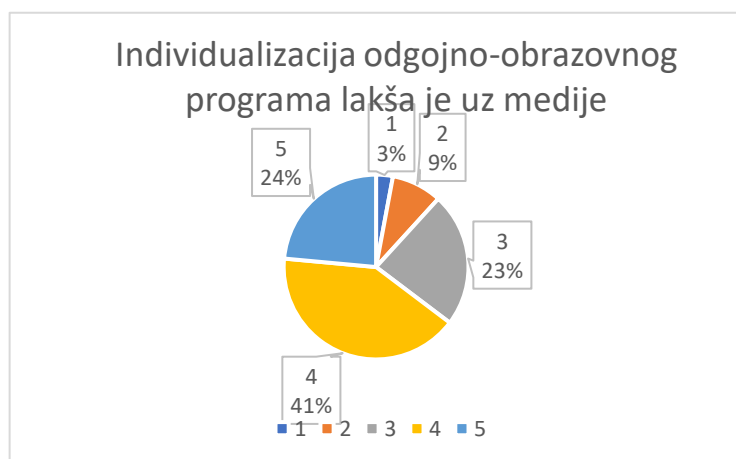
Graf 4. Prikaz postotka za tvrdnju 3.

Četvrta tvrdnja odnosila se na povezanost motivacije za učenjem stranog jezika i korištenjem medija. Većina ispitanika složila se kako će korištenje medija pozitivno utjecati na dječju motivaciju za učenjem stranog jezika. Njih 35% u potpunosti se slaže, 47% se djelomično slaže, 15% se niti slaže niti ne slaže, 3% se djelomično ne slaže te se niti jedan ispitanik u potpunosti ne slaže.

Posljednja tvrdnja ispitivala je stavove o lakšoj individualizaciji odgojno-obrazovnog programa poučavanja stranog jezika uz pomoć medija. Kod ove tvrdnje 24% ispitanika se u potpunosti složilo kako je poučavanje stranog jezika lakše individualizirati uz pomoć medija, 41% ispitanika se djelomično složilo, 23% se s tvrdnjom niti slaže niti ne slaže, 9% se djelomično ne slaže te se 3% ispitanika u potpunosti ne slaže s tvrdnjom. Rezultati su vidljivi na grafu 5.

Graf 5. Prikaz postotaka za tvrdnju 5

10. Diskusija

Postavljeni zadaci istraživanja su zadaci na koje se odgovor tražio istraživanjem. Prvi zadatak odnosio se na stavove studenata o korištenju medija u svrhu poučavanja stranog jezika u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Predstavljeno istraživanje pokazuje kako studenti treće godine Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Rijeci imaju pozitivan stav prema korištenju medija u edukativne svrhe te svrhu poučavanja stranog jezika u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Studenti su izrazili slaganje s tvrdnjom kako mediji doprinose kvaliteti odgojno-obrazovnog rada u predškolskim ustanovama. Vidljivo je kako se većina studenata slaže s tvrdnjama kako mediji imaju pozitivan utjecaj na dijete i odgojno-obrazovni proces kada se koriste u svrhu poučavanja stranog jezika u predškolskim ustanovama. Drugi istraživački zadatak odnosio je na to smatraju li studenti da mediji pozitivno utječu na razvoj stranojezične komunikacijske kompetencije djece rane i predškolske dobi. Analizom odgovora vidljivo je kako se većina studenata slaže kako mediji doprinose dječjoj komunikacijskoj kompetenciji na stranome jeziku, dok se mali dio ispitanika nije niti složio s tvrdnjom niti izrazio neslaganje. Analizom svih pitanja vidljivo je kako se velika većina ispitanika slaže da se mediji mogu koristiti u svrhu poučavanja stranog jezika te da pozitivno utječu na razvoj stranojezične komunikacijske kompetencije djece i predškolske dobi. Mali dio ispitanika koji je izrazio neslaganja kod određenih tvrdnji može se povezati sa stavom kako mediji mogu negativno utjecati na djecu te izazvati ovisnost. Ovim istraživanjem potvrđene su obje hipoteze postavljene prije samog istraživanja.

Vrlo je važno da kada koristimo medije u odgojno-obrazovnome radu u obzir uzmemo i pozitivne i negativne učinke. Pozitivni učinci omogućuju nam velik broj novih načina poučavanja stranog jezika, razvoj informacijske pismenosti djece, lakšu individualizaciju programa, nove načine poučavanja te pozitivan utjecaj na motivaciju za učenjem. Upravo zbog velikog broja pozitivnih učinaka treba koristiti što više medija u predškolskim ustanovama, a kako bi se spriječili negativni učinci bitno je da odgajatelji budu educirani te koriste medije na adekvatan način.

11.Zaključak

Poučavanje stranog jezika u predškolskoj dobi za dijete ima mnoge prednosti zbog načina na koji djeca uče. Kako bi taj proces bio što kvalitetniji bitno je osigurati niz faktora poput okruženja, kvalitetne naobrazbe odgajatelja, pozitivan stav odgajatelja prema poučavanju stranog jezika i samome jeziku, osigurati raznovrsne aktivnosti i poticaje, poput medija koji nude raznovrsne mogućnosti za poučavanje djece rane i predškolske dobi. U istraživanju koje je prikazano u ovome radu vidljivo je kako budući odgajatelji smatraju da mediji pozitivno utječu na razvoj stranojezične komunikacijske kompetencije djece rane i predškolske dobi. Iako mediji mogu imati negativne utjecaje, bitno je da ih mi kao odgajatelji kvalitetno koristimo i implementiramo u odgojno-obrazovni rad na način da smanjimo negativne utjecaje, a povećamo pozitivne.

12.Literatura

1. Apel, K., Masterson, J., Posokhova, I. (2004). *Jezik i govor od rođenja do 6. godine*. Ostvarenje
2. Bistrić, M. (2021). Televizija u životima djece predškolske dobi i njihovih obitelji prije i za vrijeme prve faze COVID-19 virusa. *Napredak*, 162 (3 - 4), 267-294. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/267617>
3. Cameron, L. (2001). *Teaching Languages to Young Learners*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Car, V. (2010). Televizija u novomedijskom okruženju. *Medijske studije*, 1 (1-2), 91-103. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/76704>
5. European Commission (2011). *Language Learning at Pre-Primary School Level: Making It Efficient and Sustainable. A Policy Handbook*. Bruxelles: European Commission.
6. Fiske, J. (1982) *Introduction to Communication Studies*. London: Routledge.
7. Fojkar, M. Skubić, D. (2017). Pre-service Preschool Teachers' Beliefs About Foreign Language Learning and Early Foreign Language Teaching in Slovenia. *Ceps Journal*. 7(4). Slovenija: University of Ljubljana.
8. Glavaš, O. (2022). Uloga dobi u učenju stranog jezika. *Varaždinski učitelj*, 5 (10), 522-530. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/281288>
9. Hercigonja, Z. (2017). Interkulturalni odgoj i obrazovanje kao imperativ razvoja interkulturalnih kompetencija. *Socijalne teme*, 1 (4), 103-115. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/193388>
10. Hill, J.D. & Flynn, K.M. (2006) *Classroom Instruction that works with English Language Learners*. Alexandria, Virginia USA: Association for Supervision and Curriculum Development
11. Javor, J. (1999). *Kakva je knjiga slikovnica*. Zbornik. Velika Gorica: MTG TOP-GRAF.
12. Jelaska, Z. (2007). Ovladavanje jezikom: izvornojezična i inojezična istraživanja. *Lahor*, 1 (3), 86-99. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/20658>
13. Jurčić, D. (2017). Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaj. *Mostariensia*, 21 (1), 127-136. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/190208>
14. Koporčić, M., Fišer, Z. i Živić, T. (2023). Prednost ranoga učenja stranog jezika u predškolskim ustanovama. *Marsonia: časopis za društvena i humanistička istraživanja*, 2 (1), 123-128. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/301441>

15. Lightbown, P. & Spada, N. (2012.). *How languages are learned*. Oxford University Press.
16. Mihaljević Djigunović, J. (1998). *Uloga afektivnih faktora u učenju stranog jezika*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
17. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. (2014) Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
18. Pennington, D. (1997.) *Osnove socijalne psihologije*. Naklada Slap.
19. Prebeg-Vilke, M. (1991). *Vaše dijete i jezik materinski, drugi i strani jezik*. Zagreb: Tisak GHZ.
20. Salaberry, M. (2001). The Use of Technology for Second Language Learning and Teaching: A Retrospective. *The Modern Language Journal*. 85. 39 - 56. 10.1111/0026-7902.00096.
21. Sapunar, M. (2000). Radio u 21. stoljeću. *Politička misao*, 37 (1), 205-210. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/27494>
22. Silić, A. (2007). *Prirodno učenje stranog (engleskog) jezika djece predškolske dobi*. Zagreb: Mali profesor.
23. Stančić, V. i Ljubešić, M. (1994.). *Jezik, govor, spoznaja*. Hrvatska sveučilišna naklada
24. Starc, B., Čudina- Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., i Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
25. Tatković, N. i Ružić-Baf, M. (2011). RAČUNALO- KOMUNIKACIJSKI IZAZOV DJECI PREDŠKOLSKE DOBI. *Informatologia*, 44 (1), 27-30. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/66859>
26. Velički, V. (2009). Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću. *Metodika*, 10 (18), 80-91. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/40817>
27. Warschauer, M. i Healey, D. (1998). Computers and language learning: an overview. *Language Teaching*, Vol.31 No.2. (57-71).

13. Prilozi

Prilog 1. Anketa „Ispitivanje stavova studenata o utjecaju medija na stranojezičnu komunikacijsku kompetenciju djece rane i predškolske dobi“

Poštovani, pred Vama se nalazi anketni upitnik koji je dio završnog rada pod nazivom „Stavovi studenata o ulozi medija na stranojezičnu komunikacijsku kompetenciju djece rane i predškolske dobi“ te je namijenjen studentima treće godine preddiplomskog studija smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Sudjelovanje u ovome upitniku je potpuno anonimno, a Vaše sudjelovanje dobrovoljno. Rezultati će se koristiti isključivo za potrebe ovog završnog rada. Za rješavanje upitnika potrebno je 5-10 minuta, molim Vas da na pitanja odgovarate iskreno. Unaprijed Vam zahvaljujem na suradnji, trudu i vremenu uloženom za ispunjavanje.

Molim Vas ispunite ovaj upitnik na način da zaokružite jedan od ponuđenih odgovora ili upišete odgovor.

Nikolina Selar

1. Spol: M Ž
2. Dob: _____
3. Godina studija: _____
4. Slušao/la sam izborni kolegij Engleski jezik u predškolskom odgoju DA NE
5. Smatrate li da se mediji mogu koristiti u edukativne svrhe? DA NE
6. Smatrate li da korištenje medija kod poučavanja stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi pridonosi kvaliteti poučavanja? DA NE
7. Koje medije bi koristili u budućem odgojno-obrazovnom radu u predškolskim ustanovama:
 - a) Radio
 - b) TV
 - c) Internet
 - d) Slikovnice i knjige
 - e) Ostalo (navedite koje):
8. Objasnite odgovor na prethodno pitanje:

9. Na sljedećim tvrdnjama, označite broj na skali od 1 do 5 koji se odnosi na vas gdje je *1 – u potpunosti se ne slažem, 2 – djelomično se ne slažem, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – djelomično se slažem, 5 – u potpunosti se slažem*

1. Mediji mogu pozitivno doprinijeti kvaliteti odgojno-obrazovnog procesa. 1 2 3 4 5
2. Korištenjem medija za poučavanje stranog jezika u predškolskim ustanovama poboljšava se dječja komunikacijska kompetencija na stranome jeziku. 1 2 3 4 5
3. Korištenjem medija u procesu usvajanja stranog jezika u ranoj i predškolskoj dobi smanjuje se djetetova interakcija s drugom djecom. 1 2 3 4 5
4. Korištenje digitalnih medija pozitivno će utjecati na dječju motivaciju za učenjem stranog jezika. 1 2 3 4 5
5. Poučavanje stranog jezika lakše je individualizirati svakome djetetu uz korištenje medija. 1 2 3 4 5